

Avrupa Aşırı Sağının Görünüş Şekilleri: Almanya Örneği

Muhterem Dilbirliği

Polis Akademisi Öğretim Görevlisi

Öz

Eski Avrupa Parlamentosu Başkanı Martin Schulz'un ifadesiyle, uzun süre dışlanan bir şeytan geri döndü. Avrupa'da aşırı sağ için şeytan ifadesinden daha ağır bir ifade olamaz. Aşırı sağ, uzun yıllar merkez siyaset tarafından görmezden gelinmiş, dikkate alınmamıştır. 2014 yılında yapılan Avrupa Parlamentosu seçimlerinde, aşırı sağ büyük başarı sayılabilecek oranda oy alarak Avrupa Parlamentosu'na girmiştir. Aşırı sağ, bu seçimlerden sonra artık sadece ülkesel olarak değil, Avrupa sathında da temsil edilmektedir. Aşırı sağ Avrupa'da kökleşmiş bir siyasi harekete dönüşmüştür. Almanya gibi ülkelerde, ırkçı ve aşırı sağ motifli şiddet olaylarındaki artışa baktığımızda, bu ülkede sadece bir siyasi hareket değil, hem siyasi hem de toplumsal bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiddetin diğer Avrupa ülkelerine de sirayet etmesi mümkündür. Bu açıdan, Avrupa aşırı sağını dikkatlice gözlemlemek ve takip etmek gerekir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa, aşırı sağ, radikalizm

Reflecting Forms of the Extreme Right in Europe: Example of Germany

Abstract

Quoting Martin Schulz, former president of European Parliament, "a long time expelled evil has returned." In Europe there would not be a more severe expression other than evil to define extreme right. Extreme right has been ignored, or not taken into consideration for a long time by the central politics. In the 2014 European elections, extreme right received a high percentage of votes and took seats in the Parliament which could be a considerable success. After these elections, extreme right has been represented not only in local countries but also at European level. Extreme right has transformed into a rooted political movement in Europe. Once the increase in the racist and extreme rightist violence in Germany is recognized, then the fact that this is not only a political movement but also a political and social problem would be realized. It is possible to foresee that violence could spread over other European countries. Within this perspective it is a need to observe extreme right in Europe.

Key Words: Europe, extreme right, radicalism

Avrupa Aşırı Sağının Görünüş Şekilleri

Son yapılan Avusturya seçimleri,¹ İngiltere’de gerçekleşen BREXİT oylaması² ve Fransa’daki başkanlık yarışı, Avrupa’da uzun süre dikkate alınmayan, daha doğrusu görmezlikten gelinen bir olgu olan aşırı sağ ile bizi karşı karşıya bırakmıştır. Avrupa’da artık yükselen bir aşırı sağdan söz etmek yerine, mevcut var olan bir aşırı sağ probleminden söz etmek daha doğru görünmektedir.

Uzun süre görmezden gelinen Avrupa’daki aşırı sağ hareketi, geçtiğimiz 2-3 yıl içinde Avrupa’da kökleşen bir siyasi hareket olarak kendini göstermeye başladı. 2017 başında Almanya’nın Koblenz kentinde yapılan “ENF=Europa der Nationen und der Freiheit” grubuna ait toplantı, oldukça ilginç buluşmalara ve ifadelere sahne oldu.³ Avrupa Parlamentosu’nda aşırı sağ partilerden temsilcisi bulunan 9 ülkeden 40’a yakın aşırı sağdan temsilci bu buluşmaya katıldı. Başını Fransız Front National’dan Marie Le Pen’in çektiği toplantıya, Hollanda’dan Geert Wilders, Almanya’dan AfD yönetiminden Frauke Petry ve İtalya’dan Lega Nord’u temsilen Matteo Salvini konuşmacı olarak bu buluşmada yer aldılar.⁴ Buluşmadan çıkan sonuç oldukça ürkütücüydü: Avrupa Birliği’ni, Avrupa halkları için baskıcı bir yönetim olarak tanımlayan, Avrupa’nın 9 aşırı sağ partisi, Le Pen önderliğinde, yeni bir Avrupa geleceği için sözler verdiler. Mevcut AB ve Dünya sisteminin sona erdiğini ve yeni bir gelecek inşasının başladığını ifade ettiler.⁵

Halen AB organlarınca ve mevcut siyasi yapı tarafından görülmeyen ya da görmezden gelinen aşırı sağın bu fütursuzluğu ya da kendine olan bu özgüvenleri, Avrupa aşırı sağını, köklerini derinleştiren, incelenmesi gereken bir hareket olarak ele almamızı gerekli kılıyor.

Son 3-4 yıla kadar, her yönüyle kimsenin görmek istemediği ve bitti sanılan,⁶ Avrupa’da aşırı sağın köklerini sağlamlaştırmasında, organizeli aşırı sağ örgütler, aşırı sağ partiler ve pek az konuşulan “kurumsal aşırı sağ” hareketler oldukça önemli rol oynamaktadır. Avrupa aşırı sağına, sağ populizm tanımıyla yaklaşmak, örgütlerden devlet kurumlarına kadar sirayet etmiş -Avru-

1 Muhterem Dilbirliği, “Avrupa’yı Titreten Seçim”, *Yeni Şafak*, 8 Haziran 2016.

2 Muhterem Dilbirliği, “Bye Bye! Britain!”, *Yeni Şafak*, 12 Temmuz 2016.

3 “ENF-Tagung in Koblenz Front International”, <http://www.zeit.de/politik/ausland/201701/enfkoblenzmarinelepen-fraukepetryrechtspopulismus>

4 “Europäischer Gegengipfel” “We Will Make Our Countries Great Again” <http://www.fr.de/politik/europaeischer-gegengipfel-wewillmakeourcountriesgreatagain-a-737927>

5 Für Europas Rechte ist EU die „Unterdrückung der Völker“ <https://www.welt.de/politik/deutschland/article161389721/Fuer-Europas-Rechte-ist-EU-die-Unterdrueckung-der-Voelker.html>

6 Karş. Martin Schulz, Ein gemeinsames Europa der Vielfalt gegen Rechtsextremismus und Rechtspopulismus, içinde: (Hrsg) Ralf Melzer-Sebastian Serafin, *Rechtsextremismus in Europa*, 2013 Berlin, s.393 “ ... uzun süre dişlanan bir şeytanın geri dönebileceğini hiç tahmin edemedim”

pa'nın genetik bir rahatsızlığı da diyebileceğimiz- aşırı sağ hareketleri hafife almamıza sebep olacaktır.

Avrupa'da Aşırı Sağ Örgütler ve Siyasî Hareketler

Fransa'dan Ukrayna'ya, İtalya'dan Danimarka'ya kadar Avrupa'da onlarca yıldır var olan, aşırı sağ siyasi hareketlerin olduğu bilinmekte. Yukarıda da ifade edildiği üzere, genel olarak Avrupa Birliği siyasileri tarafından uzun süre görmezden gelinen bu siyasi hareketler Avrupa toplumlarının ortasında kendilerini bulmaktadır.

Şöyle hızlıca baktığımızda, Belçika'da Flaman Hakları (Valaams Belang) Bulgaristan'da ATAKA, Danimarka'da Danimarka Halk Partisi (Daenische Volkspartei), Finlandiya'da Gerçek Finliler (Wahren Finnen), Fransa'da Milliyetçi Cephe (Front National), Yunanistan'da Altın Şafak, İngiltere'de UKIP (UK Independence Party), İtalya'da Lega Nord, Hollanda'da Özgürlük Partisi PVV, Norveç'te İlerleme Partisi (Fremskrittspartiet), Avusturya'da Avusturya Özgürlük Partisi (Freiheitliche Partei Österreichs (FPÖ)), Polonya'da Hak ve Adalet partisi (PiS), Portekiz'de Partido Nacional Renovador (PNR), Romanya'da Büyük Romanya Partisi (Partidul romanian Mare), İsveç'te İsveç Demokratları (SD), İsviçre'de İsviçre Halk Partisi (SVP), Slovakya'da Slovak Milliyetçi Partisi (SNS), Çekya'da Sosyal Adalet ve İşçi Partisi (DSSS), Macaristan'da İyiler Partisi (Jobbik), Kıbrıs'ta Milliyetçi Halk Cephesi (ELAM), Avrupa Birliği üyeleri içerisinde örgütlü bulunan siyasi hareketler olarak karşımıza çıkmakta.⁷

Almanya'da ise durum biraz daha farklı. 1964 yılında Hannover'de kurulan bir siyasi hareket olan Milliyetçi Demokrat Almanya Partisi (=Nationaldemokratische Partei Deutschlands= NPD)⁸ uzun yıllardır faaliyette olmasına rağmen, tüm siyasi, hayatı boyunca marjinal bir parti olmaktan öte geçemedi. Nisan 2013'te kuruluş genel kurulunu yapan ve liberal-muhafazakâr bir çizgide kurulan Almanya için Alternatif Partisi⁹, ilk katıldığı Eylül 2013 Bundestag seçimlerinde, çok az bir farkla %5 barajı altında kalarak, Federal Parlamento'ya girme şansını kaçırdı. Ancak 2014 yılı Ekim ayından itibaren, görünüşte bir halk hareketi olan, PEGİDA'nın ortaya çıkmasıyla bu örgüt-

7 Europas Feinde am rechten Rand, <http://www.spiegel.de/politik/ausland/interaktive-karte-rechtspopulisten-und-rechtsextreme-in-europa-a-932226.html>,

8 Die Gescichte der NPD, <https://npd.de/geschichte-der-npd/>

9 2015 ortalarından itibaren, parti içinde yer alan liberal muhafazakarlar, milliyetçi muhafazakarlar karşısında güçlerini kaybetmeye başladılar. "Alternative für Deutschland", <https://www.bpb.de/politik/grundfragen/parteien-in-deutschland/211108/afd>

le yakınlaşmış ve bu yakınlaşmayla birlikte, beklenmedik bir şekilde Alman toplumu arasında kabul görmeye başlamıştır.¹⁰

Avrupa aşırı sağının siyasi hareketleri, kendilerini bir yandan mevcutlardan farklı oldukları şeklinde gsterirken, diğer yandan Avrupa'nın kltrel özelliklerini savundukları iddiasındadırlar.¹¹ Ancak bu partilere yakından baktığımızda, gerek programlarında gerekse seçim çalışmalarında, yukarıda belirtilen sevimli tezlerden daha farklı tezleri savunduğu görölmektedir. Sağcı popülist partilerle (*rechtspopulistisch*), aşırı sağ partiler (*rechtsextremistisch*) arasında bir fark kalmamış, aşırı sağ, popülist sağ kisvesinde görünür hale gelmişlerdir.¹² Yukarıda bahsedilen aşırı sağ partilerin, sevimli görünüşlerinin arkasında Hristiyan kltürünün geliştirilmesi, göçün sınırlandırılması, İslamlaşma ile mücadele, Siyonizm ile mücadele gibi tezleri savunmalarının yanı sıra, ortak birleştikleri noktalardan en önemlisi, ülkelerinin Avrupa Birliği'nden çıkmalarını sağlamak ve Avrupa'da İslamlaşma ile mücadele olarak karşımıza çıkmaktadır.¹³

Almanya'daki aşırı sağ siyasi hareketler ve örgütler ayrı bir başlık altında, geniş şekilde ele alınacaktır. şimdi, yukarıda bahsedilen ülkelerden örneklerle, Avrupa'da aşırı sağın siyasette nasıl taban bulduğunu kısa kısa ülkeler bazında örneklerle ele almaya çalışacağız.

Belçika

Müslümanların Belçika'dan atılmasını isteyen ve Belçika'daki İslamlaşmaya karşı faaliyet gsteren Vlaams Belang partisi 2009'daki kazandığı büyük başarıdan sonra, 2014 seçimlerinde oy kaybı yaşayarak, Belçika Parlamentosu'na 2, Flaman Parlamentosu'na 10 ve Avrupa Parlamentosu'na 1 temsilci gönderebilmiştir.¹⁴

10 Muhterem Dilbirliği, "Almanya'da Pegida rüzgarı yeniden esiyor", *Dünya Bülteni*, 20 Ekim 2015. <http://www.dunyabulteni.net/haber-analiz/343708/almanyada-pegida-ruzgari-yeniden-esiyor>

11 Hans-Georg Betz, *Rechtspopulismus in Westeuropa: Aktuelle Entwicklungen und politische Bedeutung*, Austrian Journal of Political Science, Cilt. 31, sayı.3 (2002), s. 251

12 Karş. Timo Lochocki, *Rechtspopulismus in Westeuropa*, Berlin, 2014, s. 5 "Avrupa'da sağ partiler, kendilerini sağ popülist parti olarak gsterip, kendilerini seçim programlarında açıkça ırkçı olarak tarif etmeyerek, fikirlerini, biraz muhafazakar söylemlerle paketleyip, toplumda daha görünür hale gelmektedirler."

13 Kira Schacht, Thesentest: Rechte Parteien im Vergleich, <http://www.pflichtlektuere.com/04/02/2016/thesentest-rechte-parteien-im-vergleich/> ; ayrc. bkz. Europas Feinde am rechten Rand, <http://www.spiegel.de/politik/ausland/interaktive-karte-rechtspopulisten-und-rechtsextreme-in-europa-a-932226.html>; AfD setzt auf schroffen Anti-Islam-Kurs, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/afd-parteiprogramm-setzt-auf-anti-islamkurs-a-1087656.html>

14 Europas Feinde am rechten Rand, <http://www.spiegel.de/politik/ausland/interaktive-karte-rechtspopulisten-und-rechtsextreme-in-europa-a-932226.html>

İlk olarak “Vlaams Blok” adıyla Flaman bölgesinde kurulan ve Flaman bölgesinin Belçika’dan ayrılarak bağımsız olmasını savunan hareket, “Önce kendi milletimiz” ve “Belçika parçalansın” sloganlarıyla katıldıkları seçimlerde, bilhassa 1990’lı yıllarda, özellikle Antwerpen kentinde büyük başarılar elde etti. Diğer partilerin işbirliğini reddettiği Bloğun Flaman milliyetçisi ve yabancı düşmanı fikirleri ve de politikaları nedeniyle yasaklanmasından sonra, bu Bloğu oluşturan gruplar, 2004 yılında “Vlaams Belang” adıyla yeniden resmi bir parti olarak seçimlere katıldı. Son yapılan 2014 yılındaki seçimlerde oy kaybetse de Belçika aşırı sağının temsilcisi olan Blok hem Flaman Parlamentosu’nda hem Belçika Parlamentosu’nda hem de Avrupa Parlamentosu’nda temsil edilmektedir. Oy kaybetmesinin en büyük sebebi ise, başka bir Flaman partisi olan ve Flaman bölgesinin bağımsızlığını savunan, N-VA’nın (Nieuw-Vlaamse Alliantie, Yeni Flaman Birliği) 2014 yılında yapılan seçimlerde gösterdiği üstün başarı kabul edilmektedir. N-VA, kendisini milliyetçi demokratik bir parti¹⁵ olarak lanse etse de, seçimlerden birinci olarak çıkmasına rağmen, aşırı sağcı ve ayrılıkçı söylemleri sebebiyle hiç bir parti N-VA ile koalisyon yapmaya yanaşmamıştır.¹⁶

N-VA’dan daha sağda olduğu varsayılan Vlaams Belang, 2014 yılında yapılan Avrupa Birliği Parlamento seçimlerinde, İslama ve müslümanlara, göçmenlere ve entegre olmuş bir AB’ye karşı uyguladığı nefrete dayalı bir politika ile oy toplamaya çalışmıştır. Türkiye’nin AB üyeliği konusunda ise, Fransız Front National, Avusturyalı FPÖ, İtalyan Lega Nord ile aynı çizgide olan Vlaams Belang, Türkiye’nin AB üyeliğine de kesinlikle karşı çıkmaktadır. Vlaams Belang ırkçı bir parti olarak ve bilinçaltında anti-semitist bir parti olarak sınıflandırılmaktadır.¹⁷

Hollanda

Geçtiğimiz 15 Mart 2017’de yapılan Hollanda Parlamento seçimlerinde, Geert Wilders’in liderliğindeki aşırı sağcı parti PVV %20 oy oranı ile başarısına bir başarı daha katarak, 20 temsilci ile temsil edildiği Hollanda Parlamento seçimlerinden ikinci sırada çıktı.¹⁸ Avrupa’daki diğer aşırı sağ siyasi hareketler gibi, PVV İslam karşıtı bir siyaset izlemektedir. Hareket lideri Wilders, Hollanda ve Avrupa’da İslamlaşmada Tsunami dalgasının yaşandığını

15 <http://deutsch.n-va.be/haufig-gestellte-fragen#ideology>

16 Belgiens Sieger der Parlamentswahlen ist der erste Verlierer, <http://www.srf.ch/news/international/belgiens-sieger-der-parlamentswahlen-ist-der-erste-verlierer>

17 <http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtspopulismus/240093/rechtspopulismus-im-europaeischen-vergleich-kernelemente-und-unterschiede>

18 Rutte feiert, Wilders auf Rang zwei, <http://www.zeit.de/politik/ausland/2017-03/wahl-in-den-niederlanden-live>

ve *Kur'an-ı Kerim*'in "faşist bir kitap" olduğunu kamuoyunda, meclis kürsüsünde iddia etmekten çekinmemekte. Hatta Wilders, Avrupa karşıtı olduğunu da çekinmeden söylemektedir.¹⁹

Aşırı sağcı Wilders, 15 Mart 2017 tarihinde yapılan seçimlerde, partisi için yaptığı seçim çalışmalarında, her fırsatta İslam düşmanlığını dile getirmiş ve iktidara geldiklerinde ve koalisyon ortağı olduklarında, nüfusun %6'sının Müslümanlardan oluştuğu Hollanda sathında İslam dinini yasaklayacağını savunmuştur. Wilders, seçim kampanyası sırasında vermiş olduğu bir röportajda, İslam'ı bir ideoloji olarak gördüğünü ve İslam'ın nasyonal sosyalizmden daha tehlikeli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca *Kur'an-ı Kerim*'i Hitlerin *Mein Kampf* (*Kavgam*) kitabıyla eş değer olduğunu, camilerin ise Nazi-tapınaklarına benzediğini ve İslam dini tarafından teslim alınan Hollanda'nın tekrar fethedilmesi gerektiğini iddia etmiştir.²⁰ PVV, tüm bu söylemlerine rağmen, sağcı popülist bir parti olarak tasnif edilmektedir. Bazı uzmanlara göre, PVV "İslam düşmanı" bir partidir.²¹

Avusturya

Avusturya'daki aşırı sağ hareketler, esasen en az Almanya'daki aşırı sağ hareketler kadar önemlidir ve ciddi şekilde ele alınması gerekir. Bugün Avusturya'da aşırı sağı temsil eden FPÖ, 1955 yılında kurulmuş ve dönem dönem koalisyonlarda iktidar ortaklığı da yapmıştır. Avusturya aşırı sağı son zamanlarda siyasi alanda en güçlü dönemini yaşamakta. 2013 yılında yapılan federal parlamento seçimlerinde Avusturya aşırı sağını temsil eden FPÖ %20,5 gibi bir oy oranı ve 40 temsilci sayısına ulaşarak, Avusturya'da aşırı sağın geçici bir fenomen olmadığını, bilakis kalıcı iktidara talip bir güç olduğunu ortaya koymaktadır.²² Geçtiğimiz yıl yapılan Avusturya Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde FPÖ'nün adayının ikinci tura kalarak ve ikinci turda çok az bir farkla seçimi kaybederek, FPÖ'nün Avusturya'da ne kadar güçlü olduğunu ortaya koydu. FPÖ'nün adayı Norbert Hofer'in seçimdeki kampanya tezlerinin temelini, İslam'dan ve yabancılardan arındırılmış bir Avusturya ve AB karşıtlığı ile güçlendirilmiş bir başkanlık sistemi oluşturmuştur.²³

19 Europas Feinde am rechten Rand, <http://www.spiegel.de/politik/ausland/interaktive-karte-rechtspopulisten-und-rechtsextreme-in-europa-a-932226.html>

20 Wilders will Islam aus Niederlanden vertreiben, <http://www.zeit.de/news/2017-02/12/wahlen-wilders-will-islam-aus-niederlanden-vertreiben-12122402>

21 <http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtspopulismus/240093/rechtspopulismus-im-europaeischen-vergleich-kernelemente-und-unterschiede>

22 "Parlamentswahl in Österreich" <https://www.bpb.de/politik/hintergrund-aktuell/169680/wahl-in-oesterreich-30-09-2013>

23 Muhterem Dilbirliği, "Avrupa'yı Titreten Seçim", *Yeni Şafak*, 8 Haziran 2016.

İlginç olan ise, Heinz-Christian Strache'nin liderlediğindeki FPÖ'nün, geçmişte kurucu lideri Jörg Haider'in önderliğinde, federal hükümette koalisyon ortaklığı ve Kaernten eyaletinde uzun yıllar eyalet hükümetini ellerinde tuttukları bilinmekte. Bugün FPÖ'nün liderliğini yapan Strache'nin, 1991'de eyalet başbakanlığından istifa etmek zorunda kalan ve hayatta olmayan Jörg Haider'in²⁴ izinden gittiklerini de saklamamaktadırlar. FPÖ, taşıdığı ve savunduğu nasyonal sosyalist fikirler ve tezler sebebiyle, uzmanlar tarafından sağcı popülist ve aşırı sağcı bir parti olarak tasnif edilmektedir.

Danimarka

2005 yılında Peygamber karikatürlerinin yayınlanmasıyla tüm dünyada dikkatleri üzerine çeken Danimarka'da, karikatürlerin yayınlanması demokrasinin bir gereği olarak yansıtılmış ve bunun basın özgürlüğü çerçevesinde gerçekleştiği ifade edilmiştir.

Danimarka'da, aşırı sağcı Danimarka Halk Partisi, 2001'den 2011 yılına kadar orta-sağ azınlık hükümetine dışarıdan destek olmuş ve 10 yıl boyunca merkez sağ bir hükümetin iktidarda kalmasını sağlamıştır. Tabi ki bu karşılıksız kalmamış, bu süreç zarfında çıkarılan yirmiden fazla yasa ile Danimarka'da yabancılara ve göçmenlere yönelik politikalar ağırlaştırılmıştır.²⁵ Bir zamanların, meşhur İskandinav toleransına sahip örnek Danimarka, bir anda en ağır mülteci hukukuna sahip bir politikaya geçiş yapan ve İslam dinini faşist bir ideoloji olarak gören aşırı söylemlerin güç kazandığı bir Danimarka oldu. Tüm karşı çıkışlara rağmen oylarını arttıran Danimarka Halk Partisi 2011'de % 12,3 ve 2014 deki AB Parlamento seçimlerinde ise 15,3 oy oranına ulaştı. Aşırı sağın bu ilerleyişi, günümüz Danimarka'sında, halkın % 40'ının AB'den çıkıştan yana olmasıyla kendini göstermekte ve bu sayı her gün artmaktadır. 2015 yılında yapılan seçimlerde, %21 oy oranına ulaşan Danimarka Halk Partisi, 37 milletvekili ile Danimarka Parlamentosu'nda temsil edilmektedir.²⁶ Danimarka Halk Partisi, uzmanlara göre, sağcı popülist bir parti olarak tasnif edilmektedir.²⁷

24 Martin Reisingl, Rechtspopulistische und faschistische Rhetorik: ein Vergleich. In: Totalitarismus und Demokratie 9 (2012), 2, pp. 303-323. URN: http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0168-ssoar-384580_s303. Jörg Haider, 1991 de, işsizlik meselesinde, ırkçı ifadeler ve nazi dönemine benzetmelerde bulunduğu için istifa etmek zorunda kalmıştı.

25 Europas Feinde am rechten Rand, <http://www.spiegel.de/politik/ausland/interaktive-karte-rechtspopulisten-und-rechtsextreme-in-europa-a-932226.html>

26 <http://www.eu-infothek.com/article/wahlen-2017-attaque-der-rechtspopulisten>

27 <http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtspopulismus/240093/rechtspopulismus-im-europaeischen-vergleich-kernelemente-und-unterschiede>

Fransa

Fransa'da da aynı Avusturya'da olduğu gibi, aşırı sağ siyasi hareketlerin uzun bir geçmişı vardır. Fransa'da aşırı sağın temsilcisi olan Front National, Fransa'daki seçmenlerin % 25'inin milliyetçi (*nationalistisch*)²⁸ olduğunu iddia eden Jean-Marie Le Pen tarafından 1972 yılında kurulmuştur. İlk başlarda istediği oy oranını yakalayamasa da devam eden siyasi hayatında ilk büyük başarısını 2002 yılındaki başkanlık seçimlerinde yaşamıştır. Baba Le Pen, o yıl yapılan başkanlık seçimlerinde ikinci tura kalarak büyük bir başarı elde etmiştir.²⁹

Geçtiğimiz günlerde en çok konuşulan seçimlerden biri olan Fransa seçimlerinde Front National, ilk tur seçimlerinde 23 Nisan 2017 tarihinde yapılan seçimlerde, başkan adaylarından Emmanuel Macron ve aşırı sağcı Front National lideri Marine Le Pen ikinci tur seçimlerine katılmaya hak kazandı. Yapılan ikinci tur seçimlerinde ise, Macron, ikinci tura kalamayan diğer partilerin verdiği desteklerle % 66,5 gibi bir oy oranıyla Fransa başkanı seçilmiştir. İkinci turun diğer adayı aşırı sağcı Marine Le Pen ise, %33,5 gibi hayli yüksek bir oy oranına ulaşmıştır.³⁰ Önümüzdeki Haziran 2017 de yapılacak olan Fransa Parlamento seçimlerine, en güçlü siyasi hareketlerden biri olarak katılacak olan Front National, en büyük başarısını 2014 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde elde etmiş ve % 24,5 gibi bir oy oranına ulaşmıştır.³¹

2017 başında Almanya'nın Koblenz kentinde yapılan, AB Parlamentosu'nda temsil edilen ülkelerin aşırı sağ partilerinden 40 kadar temsilcilerin katıldığı toplantının liderliğini, Front National'ın lideri Le Pen yapmış ve bu toplantıyı başkanlık seçimi propagandaları için de fırsat bilmiştir.³² Fransa'nın içerisinde bulunduğu kötü ekonomik koşullar³³, merkez partilerin politikalarından dolayı halkta yaşanan siyasi hayal kırıklıkları³⁴, İslam dinin yayılması ve değerlerin deđişimi³⁵, Fransa özelinde, Katoliklerin İslam dinini ve Müslümanları bir tehdit olarak görmeleri³⁶ gibi sosyal olaylar, hem Front National gibi aşırı sağ

28 Buradaki ifadeyi bilinen milliyetçi kavramından ziyade, aşırı milliyetçi ya da şırı sağcı olarak ele almak gerekir.

29 Ronja Kempin, Der Front National, Erfolg und Perspektiven der »stärksten Partei Frankreichs«, SWP Studie, Mart 2017, Berlin, s.7

30 <https://www.welt.de/politik/ausland/article164336249/Alle-Ergebnisse-der-Praesidentenwahl-im-Ueberblick.html>

31 Kempin, s.7

32 Europäischer Gegengipfel "WeWillMakeOurCountriesGreatAgain" <http://www.fr.de/politik/europaeischer-gegengipfel-wewillmakeourcountriesgreatagain-a-737927>

33 Warum in Frankreich, den Niederlanden und Italien so viele junge Menschen EU-kritische Parteien wählen, http://www.huffingtonpost.de/2017/03/07/warum-in-frankreich-den-niederlanden-und-italien-so-viele-junge-menschen-rechte-parteien-wahlen_n_15211352.html

34 Kempin, s.14

35 Kempin, s.17

36 Kempin s.18

bir partinin yükselişinde önemli bir rol oynamakta, hem de Front National'ın siyasi argümanlarını destekleyici malzeme oluşturmaktadır.

Diğer ülkelerde olduğu gibi, Fransa'da da aşırı sağın en büyük destekleyicileri seçmen kitleleri içerisinde gençlerdir. Fransa'da son yapılan seçimlerde, 18-25 arası seçmenler içinde, oyunu Le Pen'e vereceğini söyleyen gençlerin oranı %34 olarak tespit edilmiştir. Yine aynı şekilde, aşırı sağcı hareketler ve aşırı sağa destek veren gençler, Fransa'da da aşırı sol modelleri taklit ederek, toplum içerisinde başarılı olmaya çalışmaktadırlar.³⁷

Front National'ın, aşırı sağ bir parti olup olmadığı konusundaki tartışmalarda Jean-Yves Camus, partinin tarihi köklerinin halen aşırı sağda olduğunu ifade ederek, sağcı popülist bir parti olmaya çalışan, aşırı sağcı bir parti görünümünde olduğunu ifade etmektedir.³⁸

İtalya

Aşırı sağ siyasi hareketler açısından dikkatle takip edilmesi gereken bir ülke de İtalya'dır. İtalya'da aşırı sağ siyasi hareketler açısından öne çıkan en önemli hareket Lega Nord Partisi'dir. Son yıllarda eski gücünden biraz kaybetse de 2014 yılında katıldıkları Avrupa Parlamentosu seçimlerinden %6'nın üzerinde bir oy oranı ile 5 temsilci göndermeyi başarmışlardır.³⁹

1979-1989 yılları arasında küçük sağcı tepki gruplarının, 1989 yılında birleşmesiyle kurulan Lega Nord, ilk seçim zaferini 1992 yılında yaşadı. Lega Nord'un bir siyasi hareket olarak ortaya çıkışında rol oynayan başlıca siyasi tezler; siyasi olarak çürümeye yüz tutan İtalyan siyasetindeki rüşvet ve yolsuzluk gibi öne çıkan genel problemlerin bulunması, İtalya'ya has ülkenin kuzeyi ve güneyi arasındaki sanayileşme farkının oluşması, zengin kuzey ile kuzeyin verdiği vergilerle ayakta kalmaya çalışan güney arasındaki ekonomik uçurumun daha da derinleşmesi, kamu yatırımlarındaki etkili olmayan metotlar, artan bürokrasi ve İtalyan vatandaşların hizmetlere ulaşmada zorlanması ve hizmet bedellerinin artmasından meydana gelmektedir. Lega Nord, ilk defa 1992 seçimleri öncesinde savunduğu, İtalya'nın üç bölgeye ayrılması fikri, o yıl yapılan seçimlerde geniş taraftar bulmuş, sadece Kuzey İtalya listelerinde seçime girmesine rağmen ülke çapında %8,6 oranında oy almıştır. O yıl yapılan seçimlerde Lega Hareketi, Kuzey İtalya'da ikinci par-

37 Warum in Frankreich, den Niederlanden und Italien so viele junge Menschen EU-kritische Parteien wählen, http://www.huffingtonpost.de/2017/03/07/warum-in-frankreich-den-niederlanden-und-italien-so-viele-junge-menschen-rechte-parteien-wahlen_n_15211352.html

38 Jean Yves Camus, *Der Front National (FN) – eine rechtsradikale Partei?*, April 2014, s.8

39 <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/de/country-results-it-2014.html>

ti olarak çıkmayı başarmıştır. Lega Nord, sürekli değişen ve neredeyse her seçime yeni partilerle giren İtalya siyasetinde, parlamentoda temsil edilen en eski tarihi olan partidir.⁴⁰

Aşırı sağ hareketler açısından baktığımızda, İtalya'nın gözden kaçırılması gereken bir ülke olduğunu söylemek mümkün. Bilhassa, siyasi partilerin sürekli değişkenliği ve de sağ partiler ile Lega Nord gibi aşırı sağ partilerin söylem açısından birbirinden zor ayırt edilmesi faşizmin derin köklerinin olduğu bu ülkede partiler arasındaki farkların ortaya konmasını zorlaştırmaktadır.⁴¹ 2009 yılında Komedyen Beppe Grillo'nun başlattığı AB karşıtı ve yabancı karşıtı radikal Beş Yıldız (*Movimento 5*) Hareketi, yukarıda ifade edilen, İtalya'daki siyasi hareketlerin tasnifinin ne denli zor olduğuna bir örnek teşkil etmektedir. Beş Yıldız Hareketi, kimilerine göre kendine özgü bir yapısı olan bir parti, kimilerine göre da "kamelyon" gibi bir parti olarak tasnif edilen Lega Nord'un,⁴² pek çok sempatizanının Beş Yıldız Hareketi'ne kaymasına ve hareket açıkça yabancılara karşı bir söylemle hareket etmesine rağmen, Beş Yıldız Hareketi aşırı sağ olarak tasnif edilmemektedir.⁴³ Tüm bunlara rağmen, Beş Yıldız Hareketi, 2014 yılında yapılan Avrupa Parlamentosu seçimlerinde %21'den fazla oy oranına ulaşarak, parlamentoya 17 temsilci göndermiştir.⁴⁴ 2014 parlamento seçimlerinde %17'e yakın bir oy alarak, AB Parlamentosu'na 13 temsilci gönderen Forza İtalya Partisi'ni de Beş Yıldız Hareketi gibi değerlendirmek mümkündür.

İngiltere ve Diğer Batı Avrupa Ülkeleri

Temel hedefi, İngiltere'nin AB'den çıkmasını sağlamak olan UKIP, çeşitli siyaset bilimcilere göre, aşırı sağcı ve popülist bir parti olarak tasnif edilmektedir.⁴⁵ UKIP'in hedeflerinden biri olan, İngiltere'nin AB'den çıkması (BREXIT) 23 Haziran 2016'de yapılan referandum sonucu gerçekleşmiş ve bu sayede parti İngiltere siyasetinde popülaritesini daha da arttırmıştır. Parti olarak UKIP'e daha yakından baktığımızda, bu siyasi hareketin hedefinin sadece BREXIT'i sağlamak olmadığını ve İngiltere için bundan daha fazlasını da is-

40 Markus Goller, Die Lega Nord, August 2009, s.5-6

41 Roberto Chiarini, Die Rechte, die Rechtsextreme und die Altlast des Faschismus in Italien, 2008 – 2013, içinde: (Hrsg) Ralf Melzer-Sebastian Serafin, Rechtsextremismus in Europa, 2013 Berlin s.108 vd.

42 Karş. Goller, s.12. Radikal sağ kökleri olan Lega Nord, sık sık program değiştirme ve İtalya'da siyasi partilerin tasnif edilmesindeki zorluklar sebebiyle her kılığa giren Kamelyon olarak tanımlanmaktadır.

43 Europas Feinde am rechten Rand, <http://www.spiegel.de/politik/ausland/interaktive-karte-rechtspopulisten-und-rechtsextreme-in-europa-a-932226.html>

44 <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/de/country-results-it-2014.html>

45 <http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtspopulismus/241386/rechtspopulistische-parteien-und-stroemungen>; ayrıc. bkz: Vldhya Ramalingen, "Die UKIP – Ein fruchtbarer Boden für die radikale Rechte in Großbritannien", <https://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtspopulismus/242060/die-ukip-in-grossbritannien>

tediğini söylemek mümkün. UKIP'in siyasi olarak savunduğu tezler arasında milli kimliğin oluşumunun desteklenmesi, göçün sınırlandırılması ve İslamlaşmayla mücadele etmek yer almaktadır.⁴⁶

1993 yılında kurulan UKIP, siyasi hayatı boyunca en büyük başarısını, 2014 yılındaki Avrupa parlamentosu seçimlerinde göstermiştir. 2014 yılındaki Avrupa Parlamentosu seçimlerinde %26,8 gibi bir oy oranına ulaşan UKIP, İngiltere'den Avrupa Parlamentosu'na 24 temsilci göndermiştir.⁴⁷

Anton Pelinka'ya göre UKIP'i, aşağıda ele alacağımız, Almanya için Alternatif Partisi gibi, sağ popülist ve aşırı sağ arasında bir bölgede, sürekli gidip gelen bir siyasi hareket olarak değerlendirmek mümkündür.⁴⁸

Diğer Batı Avrupa ülkelerine baktığımızda, durumun yukarıdaki ülkelerden daha farklı olmadığını söylemek mümkündür. İsveç'e mülteci alımını protesto etmek maksadıyla 1988 yılında kurulan İsveç Demokratları Partisi, 2014 yılında yapılan parlamento seçimlerinde %12,8 oy oranıyla İsveç parlamento seçimlerinde başarı sağlamıştır. Aşırı sağcı ve yabancı düşmanı olarak tasnif edilen İsveç Demokratları, 2014 Avrupa Parlamento seçimlerinde ise %9,7 oy oranına ulaşarak, 2 temsilci göndermiştir.⁴⁹

Aşırı sağın yuvalandığı ülkeler açısından baktığımızda, Batı Avrupa'da en son akla gelecek ülke belki de Finlandiya'dır. Gerek AB içerisinde, gerekse diğer politika uygulamaları açısından örnek ülke olan Finlandiya'da, 1995'ten beri siyasi arenada yer alan Gerçek Finler Partisi (Perussuomalaiset) 2014 yılındaki Avrupa Parlamentosu seçimlerinde %12,9 oy oranı ile 2 Temsilci kazanmış, 2015 yılında yapılan Finlandiya parlamento seçimlerinde %17,7 ile ikinci büyük güç olarak Fin Parlamentosu'na girerek o tarihten bu yana Liberallerle birlikte hükümet etmektedir. Gerçek Finler Partisi, savundukları eş cinsel karşıtlığı, yabancı düşmanlığı ve İslam düşmanlığı tezleriyle aşırı sağa çok yakın bir siyasi hareket olarak tasnif edilmektedir.⁵⁰

46 Kira SCHACHT, Thesentest: Rechte Parteien im Vergleich, <http://www.pflichtlektuere.com/04/02/2016/thesentest-rechte-parteien-im-vergleich/>

47 <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/de/country-results-it-2014.html>

48 Werner T. Bauer, *Rechtsextreme und rechtspopulistische Parteien in Europa*, Wien 2016, s.48

49 <http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtspopulismus/241386/rechtspopulistische-parteien-und-stroemungen>

50 Europas Feinde am rechten Rand, <http://www.spiegel.de/politik/ausland/interaktive-karte-rechtspopulisten-und-rechtsextreme-in-europa-a-932226.html>; <http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtspopulismus/240093/rechtspopulismus-im-europaeischen-vergleich-kernelemente-und-unterschiede>

Almanya

Aşırı sağ hareketler açısından baktığımızda Almanya, sicili hayli kabarık bir ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. Yukarıda kısa kısa örneklerini verdiğimiz diğer Avrupa ülkelerindeki aşırı sağ veya aşırı sağa yakın hareketlerden farklı olarak, Almanya’da kanlı ve şiddet içerikli terör örgütlerinin de sahne aldığı bir aşırı sağ hareketleri gözlemlenmek mümkündür.⁵¹ Yine dikkatle bakıldığında yapılan araştırmalar neticesinde, geçmişte ve günümüzde Almanya’da yabancılardan arındırılmış bölgelerin varlığı,⁵² aşırı sağ örgüt ve siyasi hareketler açısından, Almanya konusuna daha dikkatli eğilmemiz gerektiği anlamını ifade etmektedir.

Almanya’daki şiddet ögeli aşırı sağ hareketlere baktığımızda, bu tür olayların iki Almanya’nın birleşmesinden sonra ilk olarak Hoyerswerda şehrinde kendini göstermiştir. Hoyerswerda, 1990’lı yılların başında Almanya’da yaşanan ırkçı saldırıların başlangıcını oluşturur. Bu şehirde, o dönemlerde eski Doğu Almanya zamanından kalma ve burada yaşayan Mozambikli ve Vietnamlı işçiler vardır. 17 Eylül 1991’de Hoyerswerda’daki neo-naziler ilk olarak Vietnamlı iş yeri sahiplerine ve de Mozambikli ve Vietnamlıların kaldığı işçi yurduna saldırırlar. İlk gün karşılıklı olarak çatışma şeklinde geçen olaylardan sonra ikinci gün molotof kokteylleri ile yurdu ateşe verirler. Bu küçük şehrin halkı bu olaylara destek verir ve hiçbir şey yapmadan olayları izlerler, hatta alkış tutarlar. İşçi yurdundan sonra, 240 kişinin kaldığı mülteci yurduna saldıran neo naziler, mülteci yurdunun etrafını sararlar ve şehrin hakimiyetini ele geçirirler. Polis 6 gün boyunca bir şey yap(a)maz. 23 Eylül 1991 tarihinde, şehirdeki “tüm yabancıların” özel SEK komandaları eşliğinde otobüslerle şehri terketmesinden sonra, Nazi dönemindeki “Judenfrei (Yahudilerden arındırılmış)” bölge kavramından hareketle, Hoyerswerda Almanya’nın ilk “Ausländer frei (yabancılardan arındırılmış)” şehri olarak ilan edilmiştir. Pek çok kişi tutuklanır. Ancak sadece 4 kişi yargılanır ve cüz’i cezalar alırlar.⁵³

Hoyerswerda’da olaylarını takiben, benzer pek çok küçük olaylar yaşandığı görülmektedir. Hoyerswerda’daki olaylara benzer şekilde 22-26 Ağustos 1992’de Rostock-Lichtenhagen’de mülteci yurduna saldırı gerçekleştirilir. Benzer olaylar burada da yaşanır. Yurt ateşe verilir. Polisin ve itfaiyenin müdahale etmesi engellenir. Polis ve itfaiye geri çekilir. 24 Ağustos’ta mülteci yurdu bo-

51 Karş. Britta Schellenberg, *Rechtsextremismus und Rechtsterrorismus in Deutschland: Entwicklungen und Ermöglichungsstrukturen*, içinde: (Hrsg) Ralf Melzer-Sebastian Serafin, *Rechtsextremismus in Europa*, 2013 Berlin s.39

52 bkz. Schellenberg, s.39 Yazar, arındırılmış bölge kavramı yerine Angstzonen (=Korkulan Yerler) kavramını kullanmakta. Bir başka anlamıyla Angstzonen kavramı İngilizcedeki NO-GO-AREA kavramı ile eşleştirilebilir.

53 Fünf Tage im September 1991, <https://www.antifainfoblatt.de/artikel/fünf-tage-im-september-1991>

şaltılmasına rağmen olaylar 26 Ağustos'a kadar devam eder.⁵⁴ Bu olaylardan sonra, Almanya'da mülteci politikasında negatif anlamda değişiklikler yapıldığı ve mülteci kabulüne ilişkin şartlar ağırlaştırıldığı görülmektedir.⁵⁵

Hoyerswerda ve Rostock-Lichtenhagen saldırılarını takib eden, başka pek çok saldırı olmuştur. Yabancılara, işçi ve mülteci yurtlarına saldırılar gittikçe artarak devam etmiştir. 1992 yılında, sadece Mecklenburg-Vorpommern eyaletinde -ırkçı saldırılar olarak tasnif edilen ve kayıtlara geçen- 207 adet yabancılara saldırı kaydedildiğini görmekteyiz.⁵⁶ Almanya'daki siyasilerin, gerek muhalefet ve gerekse de o dönemdeki iktidar partilerinin, yabancılar ve mülteci politikalarındaki negatif yaklaşımları, yaşananlara bakışı, olayların yatışması yerine, artmasına sebep olmuştur.⁵⁷

1990'lı yılların başında yabancılara karşı yapılan saldırıların zirvesini 23 Kasım 1992 tarihinde Mölln'de, 29 Mayıs 1993'te Solingen'de Türklere yönelik kundaklama saldırıları oluşturur. Mölln'de Türklerin oturduğu iki ayrı eve molotof kokteyli ile saldırılır. İlk kundaklanan evde çoğu ağır 9 kişi yaralanır. İkinci kundaklanan evde Bahide Arslan, iki torunu Yeliz ve Ayşe ile birlikte can vermiştir. 6 ay sonra Solingen'de Türk ailelerin oturduğu ev kundaklanır ve Genç ailesi 5 üyesini bu hunharca saldırıda kaybeder. O akşam orada çoğu misafir olarak bulunan hepsi türk 18 kişi -çoğu hayati tehlike bulunacak şekilde- yaralı olarak kurtarılmıştır.⁵⁸ Almanya'da 1990'lı yılların başlarındaki bu olaylardan sonra yabancılara yönelik politikalarda çok konuşulup az şeylerin yapıldığı bir dönem başlamıştır. Bilhassa Solingen olayından sonra Almanya'nın yabancı politikasına ve yaşananlara, gerek Almanya içinden gerekse Almanya dışından tepkiler gelse de yabancılar politikası açısından 90'lı yılların sonuna kadar durum rölantiye alındığını ve günü kurtarmayı amaçlayan bir politika izlendiğini söylemek mümkündür.⁵⁹

Bir yandan durumun idare edildiği bir yabancılar ve uyum politikası izlenirken, öte yandan yabancılara karşı şiddet eylemlerinin farklı şekillerde devam ettiği Almanya'da, Türkiye kökenli Enver Şimşek, 11 Eylül 2000 tarihinde

54 Thomas Prenzl, Rostock-Lichtenhagen im Kontext der Debatte um die Einschränkung des Grundrechts auf Asyl, Rostocker Informationen zu Politik und Verwaltung, Heft 32, s. 9. Ayrç. <http://www.bpb.de/mediathek/176396/rostock-lichtenhagen-1992>

55 Prenzl, s. 10 vd. ; Ayrç. bkz. Schellenberg, s.49 " aynı şekilde mülteci yurtlarına yapılan saldırılar, federal hükümet tarafından, iltica hakkının sınırlandırılması için fırsat olarak kullanıldı"

56 "20 Jahre Brandanschlag in Solingen" <http://www.bpb.de/politik/hintergrund-aktuell/161980/brandanschlag-in-solingen-28-05-2013>

57 Vor zwanzig Jahren: Einschränkung des Asylrechts 1993, <http://www.bpb.de/politik/hintergrund-aktuell/160780/asylkompromiss-24-05-2013>

58 20 Jahre Brandanschlag in Solingen, <http://www.bpb.de/politik/hintergrund-aktuell/161980/brandanschlag-in-solingen-28-05-2013>

59 Prenzl, s.10 vd.

işyerinde öldürüldü. Bu olayla birlikte yabancılara, daha doğrusu Türklere yönelik aynı tipikliğe sahip seri öldürme olaylarının yaşandığı bir süreç başlamıştır. Soruşturmaların başarısız olduğu düşünülürken, tesadüfen yaşanan bir seri olay neticesinde,⁶⁰ 2011 yılı sonunda Almanya, bir yer altı terör örgütü olan NSU (*Nationalsozialistischen Untergrund*) örgütü ortaya çıkarıldı.⁶¹ Sonradan, örgütün kullandığı mekanlarda bulunan dijital dosyalardan, NSU terör örgütüne atfedilecek en az 10 cinayet, pek çok banka soygunu ve en az iki bombalama olayı ortaya çıkarıldı.⁶² Örgütün bilinen son üyesi, Beate Zschaepe yakalandı. 6 Mayıs 2013 tarihinde başlayan yargılama, 361. duruşma gününden sonra duruşmalara ara verildi⁶³ ve muhtemelen mahkeme heyetinin bu yıl içinde kararını vermeye çalışacağı, uzmanlar tarafından ifade edildi.⁶⁴

Soruşturma aşamalarını ve uzun yargılama sürecini bir kenara bıraktığımızda, NSU terör örgütünün ortaya çıkarılmasıyla, Almanya’da militan bir aşırı sağın varlığının altı çizilmiş oldu ve bu militan aşırı sağın bireysel faillerden değil, organizeli örgütlerden oluştuğu gerçeği ile yüzleşmek zorunda kalındığını söylemek mümkündür.⁶⁵ Can alıcı bir soruda, bu kadar uzun süre cinayetler işleyen, banka soyan ve bombalı eylemleri düzenleyen bir örgütün, neden bu kadar uzun bir süre yer altında kaldığı ve tespit edilemediği gerçeğidir.⁶⁶

NSU terör örgütü ile detaylar ortaya çıktıkça, eyalet kriminal dairelerinin, istihbarat birimlerinin ve polislerin, bunca detaya rağmen, nasıl olupta cinayetlerin ve eylemlerin arkasında aşırı sağ hareketlerin olma ihtimalini düşünemediği eleştirilmiştir. Hatta, siyasi arenada, daha da ileri gidilerek, “Alman devletinin sağ gözünün kör” olduğu gibi ifadeler de kullanılmıştır.⁶⁷ Terör örgütünün ortaya çıkarılmasından sonra, oluşturulan parlamenter komisyonlarda, neden örgütün bu güne kadar tespit edilemediği sorusuna verilen cevaplar; “eylemlerin hiç bir örgüt tarafından üstlenilmemesi sebebiyle, bu yönde bir araştırma yapılmasına gerek duyulmadığı” etrafında birleşmiştir.⁶⁸ Yine benzer şekilde, Almanya’nın yakın tarihinde hep, aşırı sol terör eylemlerinden bahsedilip, insanların zihinlerinde bu tür eylemler yer ederken, aşırı sağa atfedilecek hiç bir eylem, daha doğrusu, aşırı sağın eylem yapabilece-

60 Andrea Röpke / Andreas Speit, *Blut und Ehre*, Bonn 2013, s.9

61 Schellenberg, s.53

62 Schellenberg, s.54; Röpke/ Speit, s.10

63 Duruşma günleri ve tarihleri için bkz. <http://www.justiz.bayern.de/gericht/olg/m/presse/archiv/2016/05348/> Burada planlanan duruşma günlerine göre 1 Eylül 2017 tarihine kadar duruşma günü verilmiştir.

64 <http://blog.zeit.de/nsu-prozess-blog/2017/05/08/medienlog-vier-jahre-nsu-prozess/#more-13134>

65 Schellenberg, s.55

66 Christoph Busch, *Die NSU-Morde: ein neuer Typ rechtsextremistischer Gewalt*. In: *Totalitarismus und Demokratie* 10 (2013), 2, s.211

67 Busch, s.212-213

68 Röpke/ Speit, s.15

ği düşüncesi, hiçbir resmi güvenlik kurumu tarafından ifade edilmemiştir. Hatta uzun bir süre, aşırı sağ terör örgütlerinin varlığından dahi söz edilmemiştir.⁶⁹ Federal istihbarat dairesi, NSU terör örgütünün ortaya çıkmasından sonra iç istihbarat raporlarında aşırı sağ faaliyetleri daha sıkı ve detaylı incelemeye başlamıştır.

Federal istihbarat dairesinin raporlarında, aşırı sağ motifli şiddet olaylarının yıldan yıla arttığı tespit edilmektedir. Örneğin; 2014 yılı federal iç istihbarat dairesinin hazırladığı raporlarda, aşırı sağ motifli şiddet olaylarının sayısı 990 iken bu sayı 2015 yılında 1480'e ulaşmıştır.⁷⁰ Almanya'da şiddet ve terör bazlı aşırı sağ eylemlerin, iki Almanya'nın birleşmesiyle hızlı bir şekilde arttığı iddia edilmektedir.⁷¹ Ancak, aşırı sağ konusunda uzman Virchow'a göre, aşırı sağ terörizm, 1950'li yıllardan beri Federal Almanya tarihine eşlik etmektedir.⁷² Sadece 1990 yılından beri, Almanya'da 183 kişinin ırkçı saiklerle öldürüldüğünün tespiti,⁷³ bu konunun Alman toplumunda ne denli derin izleri olduğunu ortaya koymaktadır.

Almanya'da Aşırı Sağcı Siyasî Partiler

NSU terör örgütünde olduğu gibi, siyasi partilerin de dayanak noktası, beslendiği fikri alan "Nationalsozialismus" olarak kabul edilmektedir.⁷⁴ İkinci Dünya savaşından sonra yeni kurulan (Batı) Almanya'da 1964 yılında, aşırı sağcı dağınık grupların birleşmesiyle *Nationaldemokratische Partei Deutschlands* (NPD) kurulmuştur. Kurulduğu dönemde, yöneticilerinin pek çoğu eski Nazi olan NPD, başlangıçta programında farklı tezlere yer vermiştir. İlk zamanlarda, katolik-muhafazakar, komünizm karşıtı ve nasyonal sosyalist düşüncelere yer veren NPD, 1969 yılına kadar 7 eyalet parlamentosunda temsil edilmiştir.⁷⁵

Uzun yıllar iç kavgalarla güçsüzleşen ve önemini kaybeden NPD, 2011 yılında başka bir aşırı sağcı parti olan DVU (*Deutsche Volks Union*) ile birleşmiştir. Birleşmeden sonra yeni NPD kısa bir süre bir tehdit olarak gözükse de iç kavgalarla ve usulsüzlüklerle boğuşan güçsüz bir siyasi hareket haline gelmiştir. Bugün Almanya'da hiçbir eyalet parlamentosunda temsil edilme-

69 Röpke/ Speit, s.16

70 Verfassungsschutzbericht 2015 Fakten und Tendenzen – Kurzzusammenfassung- s.9 <https://www.verfassungsschutz.de/download/vsbericht-2015-kurzzusammenfassung.pdf>

71 Schellenberg, s.60

72 Fabian Virchow, *Deutsche Geschichte Für Volk und Nation*, 24. November 2011 / DIE ZEIT Nr. 48/2011, <http://www.zeit.de/2011/48/Rechtsterrorismus/komplettansicht?print>

73 Röpke/ Speit, s.10: Aşırı sağcılar tarafından saldırıya uğrayanlara fon desteği veren Cura der Amadeu Antonio vakfının tespitlerine göre, 1990 dan beri aşırı sağcı saiklerle öldürülen kişi sayısı 183 tür. Resmi kurumlar ise, bu tespit edilen 183 kişiden sadece 63'ünün aşırı sağcı ve ırkçı saiklerle öldürüldüğünü kabul etmektedir.

74 Schellenberg, s.40

75 Schellenberg, s.40

mektedir.⁷⁶ 2013 yılında yapılan Federal Parlamento, Bundestag seçimlerinde %1,3 oranında bir oy alan NPD,⁷⁷ parti içi usulsüzlüklerden dolayı kapatılma tehlikesi de yaşamaktadır. Toplamda Almanya çapında 5200 üyesi olan NPD, halen federal iç istihbarat dairesi ve eyaletlerin iç istihbarat dairelerinin takibinde olan bir siyasi partidir.⁷⁸

PEGİDA ve AfD

Kurulduğu günden beri istediği güce ulaşamayan aşırı sağcı NPD partisi anlamını yitirip zayıflamaya başlayınca, Alman siyasetinin en sağında modern bir siyasi hareket⁷⁹ oluşturma çabası ağırlık kazandı. 2013 yılında Almanya için Alternatif Parti AfD (*Alternative für Deutschland*) kuruldu. İlk kurulduğunda ekonomik liberal bir görüntüde, Avrupa Birliği karşıtı bir parti görünümü veren AfD, süreç içerisinde siyasi ağırlığını, yelpazenin en sağına kaydırmıştır.⁸⁰ Kurulduğu yıl Federal Parlamento seçimlerine katılan AfD, %4,7 oy oranında kalarak, %5 olan seçim barajı altında kaldığı için, Federal Parlamento’da temsil edilemedi.⁸¹

AfD ilk kuruluş yılını tamamlarken, Almanya’da ilginç şeyler yaşanmaya başladı. Medyanın da etkisiyle, Alman toplumuna selevi gruplar üzerinden İslamofobik korkular verilmeye başlandı. Zaman zaman selevi gruplar gösteriler düzenleyip, toplumda görünür oldu. Selevi grupların görünür olmaları karşısına, kendiliklerinden oluşan ve “HoGeSa= Hooligans Gegen Salafisten, Holiganlar Selevilere Karşı” gibi isimlerle anılan, sosyal medya üzerinden organize olup eylem yapmaya başlayan gruplar oluşturuldu. Bu gruplar, 23 Ekim 2014’te Köln’de üç bin kişilik bir gösteri düzenledi. Gösteri kısa sürede kontrolden çıktı. HoGeSa göstericileri bir yandan polisle çatışırken, öte yandan karşılarına gelen, buldukları yabancıları da saldırdılar. Grup Köln’deki olaylardan sonra, Hannover’de de toplanmak istedi ve Polis yasaklayınca grup dağıldı.⁸²

Medyada selevi gruplar, Almanya’ya taşınan Kobani gösterileri ve HoGeSa gösterilerinden haber verilirken, Lutz Bachmann, 11 Ekim 2014’te “Friedliche Europaeer gegen die İslamisierung des Abendlandes, Batının (akşam ülkesinin) İslamlaşmasına Karşı Barışsever Avrupalılar” sosyal medya ortamında

76 Der Abstieg der NPD, <https://www.tagesschau.de/inland/npd-161.html>

77 <https://www.bundeswahlleiter.de/bundestagswahlen/2013/ergebnisse/bund-99.html>

78 Verfassungsschutzbericht 2015 Fakten und Tendenzen – Kurzzusammenfassung- s.8 <https://www.verfassungsschutz.de/download/vsbericht-2015-kurzzusammenfassung.pdf>

79 Karş.Schellenberg, s.40 “aşırı sağda modern bir siyasi parti kurma girişimleri hep başarısız olmuştur”

80 Alexander Häusler, Die AfD: Eine rechtspopulistische Partei im Wandel. Ein Zwischenbericht, Berlin 2016, s.3

81 <https://www.bundeswahlleiter.de/bundestagswahlen/2013/ergebnisse/bund-99.html>

82 “Hogesa“-Kundgebung in Köln” <http://www.rp-online.de/nrw/staedte/koeln/hogesa-koeln-1500-hooligans-in-deutz-linke-greifen-polizei-an-aid-1.5495840>

grubu kurar. Daha sonra diğer aktörlerin katılımıyla (Bayan Oertel gibi, Siegfried Daebritz gibi) grubun ismi son şeklini PEGIDA (Patriotische europaer gegen Islamisierung des Abendlandes, Batının (akşam ülkesinin) İslamlaşmasına Karşı Yurtsever Avrupalılar) olarak aldı.⁸³

PEGIDA hareketi, ilk olarak 20 Ekim 2014 Pazartesi günü akşam saatinde, Dresden’de “Montagsspazierraeng (Pazartesi Gezmeleri)” adı altında gösterilerine başladı. İlk gösteriye 350 kişi, bir sonraki gösteriye 500 ve 3 Kasım 2014 akşamı yapılan gösterilere 1000 kişi katıldı. Sürecin başında, başta yerel ve bölgesel basın olmak üzere, sonrasında ulusal ve uluslararası basının da devreye girmesiyle gösterilere -PEGIDA’cılarının deyişiyile Pazartesi Gezmelelerine- katılım hızla artış gösterdi. 1 Aralık 2014’teki gösterilerde sayı 7500’e, bir hafta sonra 15.000 ve Noel öncesi yapılan 22 Aralık 2014’teki gösterilerde ise katılımcı sayısı 17.500 kişiyi bulduğunu görmekteyiz.⁸⁴

Bir anda, Noel üzeri ve 2015 yılına girilirken, Pazartesi Gezmeleri, Köln, Düsseldorf, Leipzig, Münih, Frankfurt, Bonn ve Berlin gibi Almanya’nın büyük şehirlerine sıçradı. PEGIDA’nın yanına Köln’de KÖGIDA, Bonn’da BOGIDA, Leipzig’de LEGIDA, Münih’te MÜGIDA, Berlin’de BERGIDA isimleri altında sayıları Dresden’deki ana hareket gibi olmasa da, hatırı sayılır sayıda insanın yer aldığı gruplar ortaya çıktı. Bilhassa, hareketin ilk çıktığı yer olan Dresden kentinde Noel ve Yılbaşı öncesi şehir merkezlerini kargaşa ortamına sürükleyen ve işlemez hale getiren Pazartesi Gezmeleri dikkat çekmekteydi. Diğer vatandaşlarla ve çarşı esnafı ile olumlu bir ilişki kurulması için organizatörler tarafından katılımcıların gösteriler sonrası alışveriş yapmaları ve alışverişlerde, üzerinde “size PEGIDA tarafından müşteri olarak gönderildim” ifadesi yazan bir kartviziti bırakmaları istendi.⁸⁵ Bu yolla hareketin geniş kitlelerde sempati toplamayı amaçladığı kolayca anlaşılmaktadır.

Sayı arttıkça, PEGIDA ile ilgili en çok merak edilen şeylerden birisi de bu gösterilere kimlerin katıldığının merak edilmesiydi. Konu hakkında pek fazla araştırma yapılamamış, ancak gösterilere katılanların, anket çalışmalarına katılmadaki istekleri doğrultusunda birkaç araştırma yapılmıştır. Bunlardan biri Dresden Teknik Üniversiteden Dr. Vorlaender’in yaptığı çalışmadır.⁸⁶ Dr. Vorlaender tarafından yapılan çalışmada, gösterilere katılanların %42’si, müslümanlara karşı tereddütleri ve itirazları olduğu için gösterilere katıldığını söy-

83 Lars Geiges/Stine Marg/Franz Walter, “Pegida:die schmutzige Seite der Zivilgesellschaft?”Bielefeld 2015, s. 11

84 Geiges/Marg/Walter, s.12, ilk pazartesi gezmesinde, PEGIDA sempatanları sadece 350 kişidir.

85 Geiges/Marg/Walter, s.16

86 Wer geht warum zu PEGIDA-Demonstrationen? Präsentation der ersten empirischen Umfrage unter PEGIDA-Teilnehmern, Prof. Dr. Hans Vorländer, https://tu-dresden.de/die_tu_dresden/fakultaeten/philosophische_fakultaet/ifpw/poltheo/news/vorlaender_herold_schaeller_pegida_studie

lerken, %18'i kimliğini kaybetme korkusu ve kendi kültürüne yabancılaşma korkusuyla gösterilere katıldığını ifade etmiştir. Gösterilere katılanların siyasi görüşlerine ilişkin sorular sorulduğunda, %62'lik bir grup beyanda bulunmazken, %17'lik grup Almanya için Alternatif partisini desteklediklerini, %9'luk kısım Hristiyan Demokrat (CDU) partisinden olduğunu söylemiştir. Aynı sorunun sorulduğu bir başka araştırmada ise, PEGIDA katılımcılarının %58'i AfD'yi seçeceğini söylerken, %5 i NPD'yi seçeceğini söylemişlerdir. 2016 yılında yapılan başka bir araştırmada ise AfD partisinin, PEGIDA cephesinde iyice yerleştiğini ortaya koymuştur. Yapılan araştırmada, PEGIDA'nın Pazartesi Gezmeleri'ne katılanların %82'sinin AfD'yi seçeceğini ifade etmişlerdir.⁸⁷

PEGIDA gösterilerine katılanların sayıları hızla artarken, Alman kamuoyunda en çok merak edilen konulardan biri de bu insanların ne istediği konusu olmuştur. Başta herhangi bir talepleri olmayan grubun, daha sonraları, PEGIDA organizatörleri tarafından 19 maddelik -liberal masum istekler gibi görünen-, bir hareket manifestosunu (*Positionspapier*) kamuoyuyla paylaştığı grlmektedir. Ancak genel olarak bakıldığında, bu 19 madde de belirtilen hususların hiçbiri ne gösterilere katılanların ne de PEGIDA organizatörlerinin gerçek hareket sebeplerini ortaya koymamaktadır. Hareketin lideri, kamuoyu önünde kendisinin yabancı düşmanı ve ırkçı olmadığını iddia ederken, sosyal medya üzerinden göçmenler ve Müslümanlar hakkında "Hayvan Srs" ve "Pislik" gibi ifadeler kullandığı grlmştir.⁸⁸

PEGIDA hareketinin manifestosunda ve isminde yer alan "abenland" kavramı ise oldukça dikkat çekicidir. Kısaltma ismindeki "A= abendland= Akşam lkesi kavramı ve manifestosunun 13. maddesindeki Abendlandkultur (Akşam lkesi Kültürü) kavramı birlikte ele alındığında,⁸⁹ bu kavramın hareketin özelliğini de ortaya koyduğunu söylemek mümkündür. Burada kullanılan 'Abendland' kavramı, Hristiyan Yahudi Avrupa'nın "ilerici, dışa açık" yönünü temsil ederken, bunun karşılığı 'Morgenland' kavramıdır ve sabah ve güneşin doğduğu yer bağlamında Doğu'yu, Doğu'lularını ve İslam'ı "eğitilmemiş ve ie kapanık yabancı toplumlardı" ifade etmektedir. Bu açıdan PEGIDA'yı İslam karşıtı ve ayrımcı bir hareket olarak tanımlamak mümkündür.

Aynı slubu, siyasi hareket olarak ortaya çıkan AfD'nin son döneminde savunduğu tezlerde de görmek mümkün. AfD, 2016 daki parti programında

87 Pegida und AfD sind dasselbe, <http://www.faz.net/aktuell/politik/fluechtlingskrise/studie-aus-dresden-pegida-und-afd-sind-dasselbe-14090416.html>

88 Geiges/Marg/Walter, s.16

89 Positionspapier der Pegida, <http://www.taz.de/!5026420/>, "13. Pegida ist für die Erhaltung und den Schutz unserer christlich-jdisch geprgten Abendlandkultur!" = Pegida, hristiyan-yahudi batı kltrnn korunması ve devamı için çalışır.

yaptığı değişikliklerle, İslam karşıtı bir çizgiye doğru evrilmiş, minare yasağı, ezan yasağı, başörtüsü yasağı gibi kavramları, parti programına almıştır.⁹⁰ AfD, parti programında, İslam dininin Almanya'ya ait olmadığı, *Kur'an* öğretiminin yasaklanması gerektiği, Burka'nın yasaklanması, dini cemaatlerin tanınmaması gibi hususları da ele almıştır.⁹¹

PEGİDA ile AfD arasındaki ilişki, savunulan değerler ve ilkeler bazında kalmamış, zaman zaman AfD yöneticileri, PEGİDA'nın halen devam eden Pazartesi Gezmeleri'ne de katılmışlardır.⁹² 2015 yılında yapılan AfD parti kongresinde, AfD'nin NRW eyaleti başkanı Pretzell; "Biz sadece Avrupa karşıtı bir parti değiliz. Aynı zamanda PEGİDA partisiyiz" diyerek, partideki İslam ve yabancı düşmanlığı çizgisini açıkça beyan etmiştir.⁹³ Geçtiğimiz günlerde de, AfD ve PEGİDA Dresden şehrinde ortak program yapmışlardır.

Bir diğer dikkat çekici husus ise, 2014 yılından itibaren Almanya'da aşırı sağ motifli protesto gösterilerinde yaşanan artışla ilgilidir. 2016 yılında yayınlanan Amnesty International'in Almanya raporunda bu artışlara değinilmiş ve bu artışların sebebinin, NPD, PEGİDA ve AfD gibi parti ve organizasyonların, bu protesto gösterilerini desteklemelerinden kaynaklı olduğu ifade edilmiştir.⁹⁴

Aynı şekilde, aşırı sağcı bu örgütler tarafından organize edilen protesto gösterilerinin bir diğer sonucu, Almanya'da son yıllarda artan İslam ve yabancı düşmanlığı kaynaklı saldırılardır. Saldırıların her geçen gün artması ve günlük rutin hale gelmesi ise Almanya'daki aşırı sağın geçici bir fenomen olmadığını, geçmişte olan, katmanlı bir sorun olduğu sonucuna bizi götürmektedir. Saldırlara örnek verecek olursak, 2016 yılının ilk çeyreğinde politik motifli⁹⁵ 14 cami saldırısı gerçekleşmiş ve 2001 yılından beri bilinen istatistiklere giren 416 cami saldırısı tespit edilmiştir.⁹⁶ Saldırıları sadece camilere yönelik artmamış, aynı zamanda mültecilere yönelik de artmıştır. Almanya'da 2016 yılı için özel yayınlanan göçmenlere suç istatistiklerinde, 3500'den fazla göçmenlere ya da göçmen yurtlarına saldırı gerçekleştirildiği ve bu saldırılarda 560 kişinin yaralandığı ifade edilmiştir.⁹⁷

90 Severin Weiland, AfD setzt auf schroffen Anti-Islam-Kurs, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/afdparteiprogrammsetztaufantiislamkurs1087656.html>

91 <https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2016/03/Leitantrag-Grundsatzprogramm-AfD.pdf>

92 Bauer, s.48

93 Thomas Steiner, Die AfD stellt sich neu auf: „Wir sind die Pegida-Partei“, Badische Zeitung 6.7.2025

94 Leben in Unsicherheit, Wie Deutschland die Opfer Rassistischer Gewalt im Stich Laesst, Berlin 2016, s.51

95 İstatistiklerde politische Hintergrund = siyasi arka planlı ya da politisch motiviert = siyasi motifli ifadeler kullanılmakta.

96 Moscheen in Deutschland werden häufiger Ziel von Anschlügen, <http://www.sueddeutsche.de/politik/fremdenfeindlichkeit-moscheen-in-deutschland-werden-haeufiger-ziel-von-anschlaegen-1.3181276>

97 2016 mehr als 3500 Angriffe auf Flüchtlinge und Unterkünfte, <https://www.morgenpost.de/politik/article209736617/2016-mehr-als-3500-Angriffe-auf-Fluechtlinge-und-Unterkuenfte.html>

İlginç olanı ise, tüm bu yaşananlara rağmen, AfD'nin 2013 yılından bu zamana kadar yapılan tüm eyalet parlamentosu seçimlerinde sıfırdan bir başarı yakalayarak, 13 eyalet parlamentosunda temsil ediliyor olmasıdır. Yapılan eyalet parlamentosu seçimlerinde, Sachsen-Anhalt eyaletinde %24,2, Mecklenburg-Vorpommern eyaletinde ise %20,8 gibi bir oy oranına ulaşmıştır.⁹⁸ Avrupa Parlamentosu seçimlerinde ise %7,1 oranında bir oy ile 7 temsilci çıkarabilmiştir.⁹⁹ Kurulduğunda, sağcı popülist bir parti olduğu ifade edilen, ancak sonraki dönemlerde yaşanan yönetim değişiklikleri ile sağ siyasetin en sağında, aşırı sağ bağlantıları olan bir parti olarak tasnif edilen AfD,¹⁰⁰ Avrupa Parlamentosu'nda, Fransız Front National, Hollandalı PVV ve Avusturya'dan FPÖ partileri ile birlikte hareket etmektedir.

Değerlendirme

Uzun süre görmezden gelinen, sağ popülist siyasi hareketler ve aşırı sağ hareketlerin, günümüz Avrupa'sında yeniden canlandığı görülmektedir. Bilhassa, Avrupa siyaseti sahnesinde yer alan muhafazakâr partilerin, yeni söylem geliştirememesini ve siyasetteki tıkanıklığı fırsat bilen aşırı sağ hareketler, insanların güncel korkularından da faydalanarak, kendilerini sağ popülist hareketler kisvesi altında yeniden organize etmektedirler. Her ne kadar bu siyasi hareketler kendilerini sağ popülist siyasi hareketler gibi gösterebilirler de, söylemleri, savdukları tezler ve programları incelendiğinde, aşırı sağa yakın ve aşırı sağ hareketler olarak tasnif edilmektedir. Bu partiler, görünmeye çalıştıkları, "sağ popülist" kisvesi altında kendilerini topluma kabul ettirmeye çalışsalar da, tarihi kökenleri itibarıyla, bu hareketlerin günümüzde aşırı sağ kisvesine büründüklerini ve kendilerini saklayamadıklarını söylemek mümkündür. Belki de bu hareketler için en uygun ifade Avrupa siyasetinin sağındaki "Kamelyon" dur

Batı Avrupa'daki yerleşik siyasi hareket açısından baktığımızda, Almanya, Avusturya, Fransa, İtalya gibi ülkelerde mevcut olan aşırı sağ partilerin uzun bir geçmişleri olduğu ve aşırı sağ siyasi hareketlerin zaman zaman etkileri azalsa da, buldukları ülkelerde güçlü birer siyasi aktör olarak hareket ettikleri gözlemlenmektedir. Son yapılan Avusturya ve Fransa başkanlık seçimlerinde, aşırı sağ siyasi hareketlerin ikinci turlara kalması ve hatta Avusturya'da çok az bir farkla seçimi kaybetmesi, Avrupa siyasi hayatı açısından üzerinde durulması gereken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

98 <https://de.statista.com/infografik/5926/afd-in-den-landtagen/> En son 14.05.2016 tarihinde yapılan Kuzey Ren Vestfalya eyalet parlamentosu seçimlerinde de AfD, kesin olmayan sonuçlara göre % 7,4 oranında bir oy alarak yine sıfırdan eyalet parlamentosuna girmiştir.

99 <https://wahl.tagesschau.de/wahlen/2014-05-25-EP-DE/>

100 Bauer, s.48

Diğer ele alınan Batı Avrupa ülkelerinde de aşırı sağ temsil eden siyasi hareketler yeni ve genç oluşumlar olarak, ülkelerinin siyasi hayatında yer alsalar bile, kısa sürede seçmen kitlesi üzerinde etki göstererek, aldıkları oy oranları ile ikinci, üçüncü sıralara yerleşmişler ve hatta bazı ülkelerde koalisyon ortağı dahi olabilmişlerdir.

Siyasi partiler açısından baktığımızda, Avrupa'daki aşırı sağ siyasi hareketlerin belirgin üç tez ve söylem üzerinde birleştiğini görmek mümkün. Bu söylemler;

- *Avrupa Birliği karşıtlığı ve ülkelerinin Avrupa Birliği'nden çıkmasının sağlanması,*
- *Göçmen ve yabancı karşıtlığı, bu bağlamda Avrupa'ya olan göçün sınırlanmasının sağlanması,*
- *Avrupa'da görünür olan İslam dinini kamusal alandan dışlamak, ülkeler bazında İslam dinine yasaklar getirmek ve Müslümanların haklarının kısıtlanmasıdır.*

Söylemlerde birleşen aşırı sağ siyasi hareketler, ülkeler ve diller farklı da olsa, organizasyon ve birlikte hareket etme konusunda da kendilerini göstermişlerdir. Aşırı sağ siyasi hareketlerin birbirlerinin seçim programlarına katılmaları, siyasi tecrübelerini birbirlerine aktarmaları hususunda oldukça etkili bir ağ oluşturmuş olmaları gözden kaçmamaktadır.

Aşırı sağ ve şiddet konusunda, diğer ülkelerden farklı olarak Almanya öne çıkmaktadır. Diğer ülkelerde de zaman zaman aşırı sağ motifli, ırkçı motifli saldırılar gerçekleşse de, bu saldırılar hiçbir zaman Almanya'daki kadar gündelik ve sistematik olmamıştır. Bu açıdan Almanya dikkatle takip edilmesi gereken bir ülke olarak karşımıza çıkmaktadır.

Aşırı sağ örgütler açısından baktığımızda, bu örgütlerin zaman içerisinde bir siyasi harekete dönüştüğünü söylemek mümkün. Ancak Almanya'da halen, siyasi hareketlerin yanında, informel hareket eden aşırı sağ örgütlerin varlığı da görülmektedir.

Tüm Avrupa'da, aşırı sağ siyasetin güçlü olmasına bağlı olarak, kurumsal bir ırkçılıkta yönlendirilmekte, seçmen kaybı endişesiyle, merkez hareketler, Danimarka örneğinde olduğu gibi aşırı sağ söylemler politikaları da uygular hale gelmektedir.

Avrupa ülkelerindeki aşırı sağın bu yükselişini, Avrupa ülkelerinde artan mülteci sorununa veya Ortadoğu'da yaşanan gelişmelere istinaden artan İslam düşmanlığına bağlamak da doğru değildir. Avrupa'da aşırı sağın yükselişi, geçmişte olan, katmanlı büyüyen bir sorundur. AB içerisindeki çekişmelerin

ülke politikalarına yansımaları, iç politikalarda hükümet edenlerin çaresizliği, örnek olan Finlandiya gibi ülkelerde dahi yükselen ve artık zemin bulup kökleşen AB karşıtı bir aşırı sağ hareketiyle bizi yüz yüze getirmektedir.

Son olarak, aşırı sağ hareketlerin, siyaset sahnesinde bu kadar güçlü yer almasına rağmen, yerleşik merkez siyasi hareketlerin, aşırı sağ hareketlere karşı bir tedbir almaya yanaşmaması, söylem ve aksiyonda değişikliğe gitmemeleri, oldukça düşündürücü ve ürkütücüdür.

Kaynakça

- AMNESTY International, *Leben in Unsicherheit, Wie Deutschland die Opfer Rassistischer Gewalt im Stich Laesst*, Berlin 2016
- BAUER, Werner T., *Rechtsextreme und rechtspopulistische Parteien in Europa*, Wien 2016
- BETZ, Hans-Georg, *Rechtspopulismus in Westeuropa: Aktuelle Entwicklungen und politische Bedeutung*, *Austrian Journal of Political Science*, Cilt. 31, sayı.3 (2002),
- BUSCH, Christoph, *Die NSU-Morde: ein neuer Typ rechtsextremistischer Gewalt*. In: *Totalitarismus und Demokratie* 10 (2013),
- CAMUS, Jean Yves, *Der Front National (FN) – eine rechtsradikale Partei?*, April 2014
- CHIARINI, Roberto, *Die Rechte, die Rechtsextreme und die Altlast des Faschismus in Italien, 2008 – 2013*, içinde: (Hrsg) Ralf Melzer-Sebastian Serafin, *Rechtsextremismus in Europa*, 2013 Berlin. Ss 107-137
- DİLBİRLİĞİ, Muhterem, *Bye_Bye! Britain!*, <http://m.yenisafak.com/amphtml/hayat/bye-bye-britain-2492839> (ET: 03.05.2017)
- DİLBİRLİĞİ, Muhterem, *Almanya'da Pegida rüzgarı yeniden esiyor*, <http://www.dunyabulteni.net/haber-analiz/343708/almanya-da-pegida-ruzgari-yeniden-esiyor> (ET: 03.05.2017)
- DİLBİRLİĞİ, Muhterem, *Avrupayı Titreten Seçim*, <http://www.yenisafak.com/hayat/avrupayi-titreten-secim-2477493> (ET: 03.05.2017)
- GOLLER, Markus, *Die Lega Nord*, August 2009
- HAEUSLER, Alexander, *Die AfD: Eine rechtspopulistische Partei im Wandel. Ein Zwischenbericht*, Berlin 2016
- JACOBSEN, Lenz, *ENF-Tagung in Koblenz* Front International, <http://www.zeit.de/politik/ausland/201701/enfkoblenzmarinelenepfaukepetryrechtspopulismus>
- KEMPIN, Ronja, *Der Front National, Erfolg und Perspektiven der »stärksten Partei Frankreichs«*, SWP Studie, Mart 2017,
- LOHOCKI, Timo, *Rechtspopulismus in Westeuropa*, Berlin, 2014
- PRENZL, Thomas *Rostock-Lichtenhagen im Kontext der Debatte um die Einschränkung des Grundrechts auf Asyl*, *Rostocker Informationen zu Politik und Verwaltung*, Heft 32,
- RAMALINGEN, Vidhya, *Die UKIP Ein fruchtbarer Boden für die radikale Rechte in Großbritannien*, <https://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtspopulismus/242060/die-ukip-in-grossbritannien>
- REISIGL, Martin, *Rechtspopulistische und faschistische Rhetorik: ein Vergleich*. In: *Totalita-*

- rismus und Demokratie 9 (2012), 2, pp. 303-323. URN: <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0168-ssoar-384580>
- RÖPKE, Andrea / Speit, Andreas, Blut und Ehre, Bonn 2013
- SCHACHT, Kira, Thesentest: Rechte Parteien im Vergleich, <http://www.pflichtlektuere.com/04/02/2016/thesentest-rechte-parteien-im-vergleich/>
- SCHELLENBERG, Britta, Rechtsextremismus und Rechtsterrorismus in Deutschland: Entwicklungen und Ermöglichungsstrukturen, içinde: (Hrsg) Ralf Melzer-Sebastian Serafin, Rechtsextremismus in Europa, 2013 Berlin. Ss. 39-78
- SCHULZ, Martin, Ein gemeinsames Europa der Vielfalt gegen Rechtsextremismus und Rechtspopulismus, içinde: (Hrsg) Ralf Melzer-Sebastian Serafin, Rechtsextremismus in Europa, 2013 Berlin. Ss.377-398
- STEINER, Thomas, Die AfD stellt sich neu auf: „Wir sind die Pegida-Partei“, *Badische Zeitung* 6.7.2015, <http://www.badische-zeitung.de/deutschland-1/die-afd-stellt-sich-neu-auf-wir-sind-die-pegida-partei--107238994.html> (ET: 03.05.2017)
- VIRCHOW, Fabian, Deutsche Geschichte Für Volk und Nation, 24. November 2011 / *DIE ZEIT* Nr. 48/2011, <http://www.zeit.de/2011/48/Rechtsterrorismus/komplettansicht?print>
- VORLAENDER, Hans, Wer geht warum zu PEGIDA-Demonstrationen? Präsentation der ersten empirischen Umfrage unter PEGIDA-Teilnehmern, https://tu-dresden.de/die_tu_dresden/fakultaeten/philosophische_fakultaet/ifpw/poltheo/news/vorlaender_herold_schaeller_pegida_studie (ET: 03.05.2017)
- WEILAND, Severin , AfD setzt auf schroffen Anti-Islam-Kurs, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/afdparteiprogrammsetztaufantiislamkursa1087656.html> (ET: 03.05.2017)

Diğer Kaynaklar

- “Hogesa”-Kundgebung in Köln” <http://www.rp-online.de/nrw/staedte/koeln/hogesa-koeln-1500-hooligans-in-deutz-linke-greifen-polizei-an-aid-1.5495840>
- “20 Jahre Brandanschlag in Solingen” <http://www.bpb.de/politik/hintergrund-aktuell/161980/brandanschlag-in-solingen-28-05-2013>
- “Europäischer Gegengipfel” “WeWillMakeOurCountriesGreatAgain” <http://www.fr.de/politik/europaeischer-gegengipfel-wewillmakeourcountriesgreatagain-a-737927>
- “Parlamentswahl in Österreich” <https://www.bpb.de/politik/hintergrund-aktuell/169680/wahl-in-oesterreich-30-09-2013>
- 20 Jahre Brandanschlag in Solingen, <http://www.bpb.de/politik/hintergrund-aktuell/161980/brandanschlag-in-solingen-28-05-2013>
- 2016 mehr als 3500 Angriffe auf Flüchtlinge und Unterkünfte, <https://www.morgenpost.de/politik/article209736617/2016-mehr-als-3500-Angriffe-auf-Fluechtlinge-und-Unterkuenfte.html>
- AfD setzt auf schroffen Anti-Islam-Kurs, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/afd-parteiprogramm-setzt-auf-anti-islam-kurs-a-1087656.html>
- Belgiens Sieger der Parlamentswahlen ist der erste Verlierer, <http://www.srf.ch/news/international/belgiens-sieger-der-parlamentswahlen-ist-der-erste-verlierer>

- Der Abstieg der NPD, <https://www.tagesschau.de/inland/npd-161.html>
- Die Geschichte der NPD, <https://npd.de/geschichte-der-npd/>
- Europas Feinde am rechten Rand, <http://www.spiegel.de/politik/ausland/interaktive-karte-rechtspopulisten-und-rechtsextreme-in-europa-a-932226.html>,
- Fünf Tage im September 1991, <https://www.antifainfoblatt.de/artikel/funf-tage-im-september-1991>
- Für Europas Rechte ist EU die „Unterdrückung der Völker“ <https://www.welt.de/politik/deutschland/article161389721/Fuer-Europas-Rechte-ist-EU-die-Unterdrueckung-der-Voelker.html>
- <http://blog.zeit.de/nsu-prozess-blog/2017/05/08/medienlog-vier-jahre-nsu-prozess/#more-13134>
- <http://deutsch.n-va.be/haufig-gestellte-fragen#ideology>
- <http://www.bpb.de/mediathek/176396/rostock-lichtenhagen-1992>
- <http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtspopulismus/241386/rechtspopulistische-parteien-und-stroemungen>
- <http://www.eu-infothek.com/article/wahlen-2017-attacke-der-rechtspopulisten>
- <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/de/country-results-it-2014.html>
- <http://www.justiz.bayern.de/gericht/olg/m/presse/archiv/2016/05348/>
- <https://de.statista.com/infografik/5926/afd-in-den-landtagen/>
- <https://wahl.tagesschau.de/wahlen/2014-05-25-EP-DE/>
- <https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2016/03/Leitantrag-Grundsatzprogramm-AfD.pdf>
- <https://www.bpb.de/politik/grundfragen/parteien-in-deutschland/211108/afd>
- <https://www.bundeswahlleiter.de/bundestagswahlen/2013/ergebnisse/bund-99.html>
- Moscheen in Deutschland werden häufiger Ziel von Anschlägen, <http://www.sueddeutsche.de/politik/fremdenfeindlichkeit-moscheen-in-deutschland-werden-haeufiger-ziel-von-anschlaegen-1.3181276>
- Pegida und AfD sind dasselbe, <http://www.faz.net/aktuell/politik/fluechtlingskrise/studie-aus-dresden-pegida-und-afd-sind-dasselbe-14090416.html>
- Positionspapier der Pegida, <http://www.taz.de/!5026420/>
- Verfassungsschutzbericht 2015 Fakten und Tendenzen – Kurzzusammenfassung, <https://www.verfassungsschutz.de/download/vsbericht-2015-kurzzusammenfassung.pdf>
- Vor zwanzig Jahren: Einschränkung des Asylrechts 1993, <http://www.bpb.de/politik/hintergrund-aktuell/160780/asylkompromiss-24-05-2013>
- Warum in Frankreich, den Niederlanden und Italien so viele junge Menschen EU-kritische Parteien wählen, http://www.huffingtonpost.de/2017/03/07/warum-in-frankreich-den-niederlanden-und-italien-so-viele-junge-menschen-rechte-parteien-wahlen_n_15211352.html
- Wilders will Islam aus Niederlanden vertreiben, <http://www.zeit.de/news/2017-02/12/wahlen-wilders-will-islam-aus-niederlanden-vertreiben-12122402> (ET: 05.05.2017)